HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ס"ד אמינא הואיל [א]ואסירי בגיזה ועבודה דמזן לבעי קבורה קמשמע לן [א]תנא דבי רבי ישמעאל [1]ודם חללים ישתה [ב]פרט לדם קילוח שאינו מכשיר את הזרעים ת"ר השוחט והתיז דם על הדלעת רבי אומר הוכשר רבי חייא אומר תולין א"ר אושעיא מאחר שרבי אומר הוכשר ור' חייא אומר תולין אנו על מי נסמוך באו ונסמוך על דברי ר"ש שהיה ר"ש אומר שחיטה מכשרת ולא דם אמר רב פפא הכל מודים היכא דאיתיה לדם מתחלה ועד סוף כולי עלמא לא פליגי דמכשיר כי פליגי [ג]בנתקנח הדם בין סימן לסימן רבי סבר [ב]ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף והאי דם שחיטה הוא רבי חייא סבר [ג]אינה לשחיטה אלא בסוף והאי דם מכה הוא ומאי תולין תולין הדבר עד גמר שחיטה אי איתיה לדם בסוף שחיטה מכשיר ואי לא לא מכשיר ומאי באו ונסמוך על דברי ר"ש לר"ש לא מכשיר לרבי חייא מכשיר בנתקנח מיהו (א) אשוו להדדי מר לא מכשיר ומר לא מכשיר הוה ליה רבי חד ואין דבריו של אחד במקום שנים רב אשי אמר [ד]תולין לעולם משמע ונתקנח לר' חייא ספוקי מספקא ליה אי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף ומאי תולין לא אוכלין ולא שורפין ומאי באו ונסמוך על דברי ר"ש לר"ש לא מכשיר לרבי חייא ספיקא לענין שריפה מיהו שוו להדדי מר לא שרפיה ומר לא שרפיה הוה ליה רבי חד ואין דבריו של אחד במקום שנים והכי קאמר כגון זאת תולין לא אוכלין ולא שורפין [ד]בעי ר"ש בן לקיש [א]צריד של מנחות [ה]מונין בו ראשון ושני או אין מונין בו ראשון ושני כי מהניא חבת הקדש לאפסולי גופיה למימנא ביה ראשון ושני לא או דלמא לא שנא א"ר אלעזר ת"ש [2]מכל האוכל אשר יאכל וגו' [ו]אוכל הבא במים הוכשר אוכל שאינו בא במים לא הוכשר אטו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל הבא במים רבי שמעון בן לקיש הכי קמיבעיא ליה חבת הקדש כאוכל הבא במים דמי או לא רבי אלעזר נמי מיתורי קראי קאמר מכדי כתיב [3]וכי יותן מים על זרע מכל האוכל אשר יאכל למה לי לאו

הואיל ואסירי בגיזה ועבודה. דכתיב [ה] תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב בפ"ב דבכורות (דף טו.): **פרט לדם קילוח.** [ב]שמקיז את הבהמה בתחלה הדם שותת בטיפה אחת או שתים ואח"כ הוא מקלח ואח"כ הוא משחיר והכי קיימא לן בכריתות (דף כב.) ותניא התם איזהו דם היקז שהנפש יוצאה בו מטיפה המשחרת ואילך אבל דם קילוח לא הוי דם הנפש: **את הזרעים.** לישנא דקרא נקט וכי יותן מים על זרע (ויקרא יא): [ג] **והתיז.** בתחלת שחיטה: **על הדלעת.** [ד]תלושה של תרומה: **רבי [ה]חייא אומר תולין.** לקמיה מפרש מאי תולין: **באו ונסמוך על דברי ר"ש.** שהוא מסייע את רבי חייא שאמר אין דם מכשיר והוה ליה רבי יחיד במקום שנים: **היכא דאיתיה לדם.** על הדלעת עד גמר שחיטה שלא נתקנח: **דמכשיר.** דדם שחיטה הוא ואיתקש למים: **אינה לשחיטה אלא לבסוף.** וכשנתקנח קודם סימן שני עדיין לא היה קרוי דם שחיטה אלא דם מגפתו: **תלוי הדבר.** אי הוי הכשר אי לא: **לר"ש לא מכשיר.** לעולם ואינו מסייע את רבי חייא: **בנתקנח.** דפליגי ביה רבי ורבי חייא: **מיהא.** מסייע ליה לר"ש [ו] דבין למר ובין למר לא מכשרא: **לעולם משמע.** עד שיבא אליהו ויודיענו ולא תני תנא תולין הדבר שגמרו מוכיח עליו: **לא אוכלין ולא שורפין.** אם נתקנח קודם גמר שחיטה ואחר כך נגעה טומאה בזרעים: **והכי קאמר כו'** גירסא דלא צריכה היא: **צריד של מנחות.** קורטי קמח הצבור [ו]במנחה ואין שמן נכנס לתוכו. צריד לשון יבש ודוגמתו בראש השנה (דף כו:) היה קולו דק או עב או צרוד: קיימא לן דחיבת הקדש מכשרת דתניא והבשר [ז] לרבות עצים ולבונה כדלקמן [ע"ב]: **מונין בו ראשון ושני.** כלומר אם נטמא מטמא אחרים או לא [ז]: **לאפסולי גופיה.** ליתסר באכילה: **אטו ריש לקיש.** דבעי לה לא ידע להאי קרא דהכשר על ידי מים הוא: **ריש לקיש.** בקדשים מיבעי ליה אי הויא חיבת הקדש כהכשר מים בחולין או לא. ומהדר גמרא לשנויי ורבי אלעזר נמי דפשיט ליה ניהליה מיתורא דקרא [ח] פשטיה ניהליה:

לאו

סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה כו'. תימה הא גיזה עצמה שריא כשעבר וגזז דתזבח ולא תגוז קאמר כדתנן בפרק הלוקח בהמה (בכורות כה.) שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואח"כ שחטו עקביא בן מהללאל מתיר (ב) ובתלוש נמי פליגי כדמוכח התם בסוף פירקין (דף כו.) ואפילו רבנן דאסרי מפרש התם בגמרא גזירה משום דלמא אתי לאשהויי אבל מדאורייתא שרי א"כ אפילו דם שיצא מחיים קודם שחיטת הרוב למה יאסר וכל שכן אחר שחיטה דאז שרי אפילו לגוז כדמשמע בפ"ב דבכורות (דף טו:) וי"ל דס"ד למיסר דם משום דדרשינן בשר ולא חלב והוא הדין דהוה דרשינן ולא דם ולא דמי לגיזה דשריא דגיזה מתזבח נפקא דמשמע תזבח ולא תגוז אבל כאן ואכלת בשר כתיב משמע בשר [ט] ולא חלב ודם ולאסור אף בהנאה אתא אע"ג דאין הדרשה מיושבת על דם כמו על חלב דשרי באכילה מ"מ דם נמי בר אכילה הוא והא דלא מייתי הכא בשר ולא חלב רישא דמילתא נקט אי נמי הכי פירושו הואיל ואסירי בגיזה ועבודה ואפי' לענין מלקות כמו קודם שנפסלו א][ח] כדתנן (בכורות דף טו:) הגוזז והעובד סופג את הארבעים וכיון דהחמירה תורה כל כך ראוי לדרוש נמי בשר ולא דם וכן משמע בפ"ק דבכורות (דף ו:) דלאיסור חלב אתא קרא ולא לאסור לחלוב דבעי למידק מיניה דחלב חולין שרי מדאצטריך לאסור חלב בפסולי המוקדשין מבשר ולא חלב [ט]: **ודם חללים ישתה פרט לדם קילוח.** פירש הקונטרס דדם חללים משמע שהיא נעשית חלל ממנו ודם קילוח אין הנפש יוצאה בו אלא מטיפה המשחרת ואילך שהוא אחר הקילוח וקשה דבכריתות (דף כב.) משמע דלמ"ד מטיפה המשחרת ואילך לא אתא למעוטי דם הקילוח והכי איתא התם בפרק דם שחיטה (ג"ז שם) איתמר איזהו דם הקזה שהנשמה יוצאה בו רבי יוחנן אמר כל זמן שמקלח וריש לקיש אמר מטיפה המשחרת ואילך מיתיבי איזהו דם הקזה שהנשמה יוצאה בו כ"ז שמקלח יצא דם התמצית מפני שהוא שותת מאי לאו אפילו ראשון ואחרון לא למעוטי טיפה המשחרת ואי לר"ל למעוטי דם קילוח קאתי לעולם תקשי ליה ברייתא אלא לכ"ע דם קילוח נשמה יוצאה בו ודם הקזה בתחלה יוצא שחור ואח"כ יוצא אדום הכל בלא קילוח ולבסוף מקלח ואחר הקילוח מתמעט ושותת ויורד בסמוך וכל זמן שמקלח דקאמר ר' יוחנן היינו אמצעי ולריש לקיש הוי דם שהנשמה יוצאה בו משכלה המשחיר ומתחיל להאדים אע"ג שעדיין אינו מקלח והשתא פריך לריש לקיש מברייתא דקתני יצא דם התמצית מפני שהוא שותת וה"נ שותת ומשני לא למעוטי דם המשחיר והכא לגבי הכשר זרעים לכך אינו מכשיר משום דדם חללים כתיב ולא מיקרי דם חלל אלא אותו שיוצא אחר מיתה שנעשה כבר חלל פרט לדם קילוח שאינו לאחר מיתה וכן פירש בקונטרס בכריתות (דף כב.) ודם שחיטה הוי איפכא דלא חשיב דם שחיטה אלא דם שהנשמה יוצאה בו אבל לאחר מיתה אינו קרוי דם לאמר בפ"ק דפסחים (דף טז:) והרי דם התמצית שנשפך כמים ואינו מכשיר א"ל הנח לדם התמצית דאפילו בחולין נמי לא מכשיר דאמר קרא כי הדם הוא הנפש דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם וכו': **צריד** של מנחות מונין בו'. פירש בקונטרס קורטי קמח הצבורין במנחה ואין שמן נכנס לתוכו וא"ת [י] ויצטרף כלי לענין הכשר כאילו הוכשר כולו כמו שמצרף לענין טומאה מדכתיב כף אחת [יא] דרשינן [י] עשה הכתוב לכל מה שבכף אחת דמנחה נבללת בכלי שרת כדמוכח בפרק קמא דמנחות (דף ט.) דאמר רבי יוחנן בללה זר כשרה חוץ לחומת העזרה פסולה ומפרש טעמא דכיון דקדושת כלי היא נהי דכהונה לא בעי פנים מיהא בעיא ועוד דלא שייך חיבת הקדש אלא היכא שנתקדש בכלי שרת כדמוכח בריש המנחות והנסכים (שם קא.) דקאמר עצים כל כמה דלא מקדש להו בגיזרין לא מתכשרי ולבונה נמי כל כמה דלא מקדש בכלי לא מתכשרא והא דאמר בההיא פירקא (קב:) גבי פרה דמיטמאה אע"ג דכל העומד לשרוף כשרוף דמי והויא כעפרא משום דחיבת הקדש משויא ליה אוכל והתם ליכא קדוש כלי שאני פרה הואיל ועשו בה שחיטה והזאה כעין קרבן וגם משום חומרא דפרה החמירו שתהני בה חיבת הקדש וי"ל דמיירי הכא בשלא נתן עדיין שמן במנחה בתחלה כשהסולת [י] בכיסה וכמ"ד [ל] מדת יבש נתקדשה והויא מנחה קדושה בלא שמן או במנחת חוטא או במנחת קנאות דליכא שמן ונתקדש הסולת בכלי ולא נתן בו מים כלל ומיהו לשון צריד משמע מקצתה לחה ומקצתה יבשה וה"ה דהוה מצי למיבעי בבשר קדש שלא בא במים דדם קדשים לא מכשיר (ג):

חד

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פ"א מהל' מעילה הל"ט:

קה ב ג ד מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הל"ג:

קו ה מיי' פ"ח מהל' אבות הטומאה הל"ג ופי"ב הל"ד ועיין בכ"מ:

קז ו מיי' פ"א מהל' טומאת אוכלין הל"א:

◆

שיטה מקובצת

א] צריד של מנחות. נ"ב בערך צרד פי' פסולת הסלת כמו סובין וכיוצא בו: ב] פרט לדם קילוח דהכי משמע דם שהוא נעשה חלל ממנו הוא דהוי משקה פרט לדם קלוח המקיז את הבהמה: ג] וניתז בתחלת שחיטה: ד] על הדלעת של תרומה: ה] ר' אחייא אמר תולין: ו] קורטי קמח הצבור במנחה נ"ב נ"א במחבת: ז] כלומר אם נטמא מטמא אחרים או לא אבל בעצים ולבונה פשיטא דאין מונים. כך מצאתי בקצת פירושי כתיבת יד: ח] פשטה נהליה: ט] כתיב משמע בשר תאכל ולא חלב ודם: י] וא"ת ויצרף כלי לענין הכשר: יא] מדכתיב כף אחת דדרשי' עשה:

◆

רבינו גרשום

הואיל ואסורין בגיזה ועבודה כלומר דכתיב לא תעבד בבכור שורך וכו' אפי' בעל מום: פרט לדם קילוח. אפי' בתחלת שחיטה כשמקלח הדם מחמת חיותא של בהמה דלאו חשוב דם חללים: ר' אחייא אמר תולין. כלומר תולין לא אוכלין ולא שורפין: הכל מודים היכא דאיתיה לדם מתחלה ועד סוף [מכשיר]. כלומר דחשוב לדם שחיטה ודם חללים הוא: צריד של מנחות. כלומר יבש שאינו בלול בשמן ונטמא: מונין בו ראשון ושני. כלומר דאם הוא ראשון מטמא שני בקדש ואם שני מטמא שלישי או לא:

מסורת הש"ס

א) [כריתות כב.], ב) [לעיל כט: וש"נ], ג) ב"ק עב., ד) פסחים כ. מנחות קב:, ה) [דברים יב], ו) [ר"ש. רש"ש], ז) [ויקרא ז], ח) [נ"ל כדתניא], ט) [וע"ע תוס' בכורות כה. ד"ה שער], י) [פסחים יט.], כ) [פירש"י הוא כלי שרת שבוללין בו המנחה ועיין רש"א פי' הערוך], ל) [מנחות ל.],

◆

תורה אור השלם

1. הֶן עָם כְּלָבִיא יָקוּם וְכַאֲרִי יִתְנַשָּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה: במדבר כג כד

2. מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא: ויקרא יא לד

3. וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם: ויקרא יא לח

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיהו שוו כצ"ל ואות א' נמחק: (ב) תום' ד"ה סלקא וכו' עקביא ב"מ מתיר ובתולש נמי: (ג) ד"ה צריד וכו' דדם קדשים לא מכשיר ויש לומר דנקט צריד של מנחות לפי שרגילים ליזהר שלא יגע בהם מים משום חמץ הס"ד:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה ס"ד אמינא וכו'. כמו קודם שנפסלו כדתנן. נ"ב עיין בכורות דף טו ע"ב ודף כה ע"א:

◆

מוסף רש"י

ודם חללים ישתה. דם היוצא מן החללים, כלומר לאחר מיתה קרוי משקה, **פרט לדם קילוח.** שאינו לאחר מיתה, דזהו דם הנפש ואינו קרוי משקה ואינו מכשיר את הזרעים (כריתות כב.). **ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף.** הכל קרוי שחיטה (לעיל כט:). **אינה לשחיטה אלא בסוף.** אין השחיטה קרויה שחיטה אלא בסופה (שם וכעי"ז ב"ק עב.). **צריד של מנחות.** יבש של מנחות, מקום שלא נגע לשם שמן (פסחים כ.) קצת מן הסולת שלא נגע בשמן ולא הוכשר ונגע בו שרץ, מונין בו ראשון ושני. לשרוף גם את השני (מנחות קב:).